

ਸਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕਿੱਤਾਕਾਰ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਕਿੱਤਾਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹਨ। ਆਉ, ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕਿੱਤਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੀਏ।

ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਬਰਾਤ ਚੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਉਸਾਰੀ ਵਾਲੇ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਘਰ 'ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਕੰਧ' ਨੂੰ ਪਲਸਤਰ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਲਵਾਈ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ।

ਪਾਪਾ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਲਵਾਈ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਮਠਿਆਈਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਜੀ ਕਿਸਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਧੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਵਾਲੇ ਦੋ ਡਰੰਮ ਰੱਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਧੀ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਦੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮਾਮੀ ਜੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਭੂਆ ਅਤੇ ਭੁੱਫੜ ਜੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਭੁੱਫੜ ਜੀ ਦਰਜ਼ੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਾਇਲਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ।

ਬਰਾਤ ਵਾਲਾ ਦਿਨ

ਪੂਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਾਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਦੀ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸੌਦਾ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਅਤੇ ਮਾਸੜ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਵੀ ਨਾਲ ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਰਸ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਥੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬਰਾਤ ਦੇ ਜਾਣ ਲਈ ਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਾਸੜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਚੀ ਕੋਲ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਮੋਚੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ ਨੇੜੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਤਾਸ਼ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਬਰਾਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਸੜ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਕਿਰਿਆ-1 : ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਦੋ ਵਾਕ ਲਿਖੋ।

ਦੁਕਾਨ

ਮੋਚੀ

ਸੱਥ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਬਰਾਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੁਰ ਪਈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਰਾ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਡਰਾਈਵਰ ਗੱਡੀ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏਗਾ।

ਬਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌਂਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੀੜ ਹੈ। ਇੱਕ

ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਰੀ-ਸਿਰ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਸੀਟੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਸੜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਬਰਾਤ ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਆਏ ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੈਂਡ ਵਜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਰਾਤ ਦਾ ਖੂਬ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੇਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਲੇਸ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੈ। ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਫੁੱਫੜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਰੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਲੇਸ ਦੀ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਗਾਇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਰਿਆ-2 : ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਕੀ-ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰ	ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?
.....	
.....	
.....	

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨਾਲ ਉੱਠ ਕੇ ਪੈਲੇਸ ਦੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਕੁੱਝ ਬੱਚੇ ਗੁਬਾਰੇ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਬੱਚੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ? ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਖਿਡੌਣੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖਿਡੌਣੇ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਓ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈਏ। ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਰੋਟੀ ਮੰਗਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਾਤ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਪਈ। ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਘਰ ਆ ਗਏ।

ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਓ ਜੋ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ— ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਆਪਕ
'ਸਿੱਖਿਆ ਸਭ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੇ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿੱਤਾਕਾਰ ਹਨ।
- ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਕਿੱਤਾਕਾਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਦੋਧੀ, ਕਿਸਾਨ, ਡਰਾਈਵਰ, ਮਿਸਤਰੀ, ਪਾਇਲਟ, ਮੋਚੀ ਆਦਿ ਕਿੱਤਾਕਾਰ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਗੁਬਾਰੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ?

.....

.....

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਕੀ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾ ਭੇਜਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ?

.....

.....

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਚੌਕੀਦਾਰ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

.....

.....

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਟਰੇਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

.....

.....

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਗਾਇਕ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ ?

6. ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ—

(ੳ) ਮਠਿਆਈ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ	ਦੋਧੀ
(ਅ) ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ	ਨਰਸ
(ੲ) ਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ	ਕਿਸਾਨ
(ਸ) ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲਾ	ਹਲਵਾਈ
(ਹ) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ	ਮਿਸਤਰੀ

7. ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਅੱਗੇ (✓) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉ—

- (ੳ) ਜੁੱਤੀਆਂ ਕੌਣ ਗੰਢਦਾ/ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
ਮੋਚੀ ☐ ਮਿਸਤਰੀ ☐ ਦਰਜ਼ੀ ☐
- (ਅ) ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
ਮੋਚੀ ☐ ਦਰਜ਼ੀ ☐ ਮਿਸਤਰੀ ☐
- (ੲ) ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
ਡਰਾਈਵਰ ☐ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ☐ ਪਾਇਲਟ ☐

8. ਖ਼ਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ—

(ਡਾਕਟਰ, ਚੌਕੀਦਾਰ, ਅਧਿਆਪਕਾ)

(ੳ) ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਅ) ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(ੲ) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਾਰਟ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਓ।
